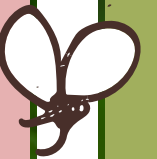

Van plan *tot plant*

Een praktische handreiking

Van plan tot plant

Een praktische handreiking

Klimaatverandering en het verlies aan biodiversiteit is geen ver-van-ons-bed-show meer. Denk aan: snikhete zomers, wateroverlast na een hoosbui of verdroorde tuinen tijdens droogte. Vooral in versteende buurten, die vaak ook sociaal en economisch kwetsbaarder zijn, voelen bewoners de gevolgen van extreem weer extra hard.

Alleen samen maken we deze buurten weerbaar én leefbaar. Dit vraagt om een gezamenlijke inzet vanuit het fysieke en sociale domein binnen de gemeente, het betrekken van maatschappelijke organisaties én het activeren van bewoners.

Goed nieuws: vergroenen helpt!

Op de weg naar een klimaatbestendige woonomgeving in 2050 is vergroening een belangrijk instrument. Door te vergroenen maken we buurten leefbaarder, gezonder én toekomstbestendig. Meer groen betekent meer biodiversiteit, verkoeling tijdens hete zomers, een bodem die regenwater beter verwerkt en minder druk op het riool.

Ook bewoners waarderen een groene wijk. Waar de één houdt van strakke perkjes en nette plantsoenen, geniet de ander juist van een meer natuurlijke, wilde uitstraling. Sommigen zoeken in het groen ruimte om elkaar te ontmoeten, te spelen of te bewegen. Anderen genieten vooral van het uitzicht vanuit hun woning.

Groen levert nog veel meer op: het draagt bij aan gezondheid, welzijn en versterkt de sociale cohesie. Mensen voelen zich gelukkiger in een groene omgeving en ontmoeten elkaar vaker in het park, op het pleintje of in een gezamenlijke tuin. Groen versterkt het samenleven, zeker als bewoners zelf mogen meedenken en meewerken aan de inrichting van hun leefomgeving.

Leerlingen uit groep 8 van de Rehobothschool in Opheusden helpen mee met het vergroenen van hun wijk. De gemeenschappelijke plantdag eind maart 2025 is het tastbare resultaat van een vier maanden durende unieke samenwerking tussen bewoners, welzijnswerk en het fysieke en sociale domein van de gemeente Neder-Betuwe.

Aan de slag met proefprojecten

Met dat uitgangspunt gingen IVN, Samenwerken met Resultaat en Klimaatverbond Nederland (in opdracht van de provincie Gelderland) aan de slag in vijf kleinere gemeenten. We werkten daar aan vergroening in buurten met een hoog risico op hittestress, waar leefbaarheid onder druk staat en groene initiatieven vaak moeilijk van de grond komen.

Samen met gemeenten en maatschappelijke organisaties begeleidden we vijf groenprojecten. De samenwerking tussen fysiek en sociaal domein stond daarin centraal, net als het tijdig betrekken van partners zoals woningcorporaties en welzijnswerk én natuurlijk de buurtbewoners. Want: hoe vind je elkaar? Wat heb je nodig om aan de slag te gaan? En hoe zorg je dat een -letterlijk of figuurlijk- geplant zaadje ook echt tot bloei komt én onderhouden blijft?

In deze handreiking: praktische stappen en frisse inzichten

Na deze pilotprojecten is het nu tijd om ideeën te delen en om nieuwe projecten op te starten.

Een kleine, maar belangrijke groep bewoners steekt hierbij zelf de handen uit de mouwen: zij starten buurtinitiatieven, adopteren een boomspeigel of beheren een perkje.

In kwetsbare wijken blijven dit soort initiatieven echter vaker uit. Dat is ook niet zo vreemd. Wie dagelijks zorgen heeft om rond te komen, minder vertrouwen heeft in eigen organisatietalent, of de weg naar de gemeente en andere instanties moeilijk vindt, laat een goed idee vaak weer los, nog voor het van de grond komt.

Juist daarom is deze handreiking geschreven om gemeenten samen met bewoners en buurtorganisaties stappen te laten zetten naar meer groen in versteende wijken. De handreiking helpt je stap voor stap op weg.

In de handreiking gaan we uit van de gemeente als initiatiefnemer, maar de informatie, ervaringen en voorbeelden zijn zeker ook relevant voor wijkprofessionals en actieve bewoners. De handreiking vertaalt de lessen uit onder andere de proefprojecten naar praktische stappen en handvatten. Wat levert deze aanpak op? Waar begin je? En hoe stem je de wensen van bewoners en professionals af op de ambities van je gemeente? Deze handreiking helpt je om die vragen te beantwoorden – en om vooral gewoon te beginnen. Want vaak is het makkelijker dan je denkt.

Maar het vraagt wel om een doordachte organisatie en duidelijke regie, zodat alle betrokkenen kunnen schitteren in hun rol, en samen kunnen zorgen voor buurten waar natuur groeit én mensen tot bloei komen.

Veel succes -en plezier- met vergroenen!

Namens het projectteam Meer groen en verbinding in versteende wijken

Britt Dragstra, Linda IJmker, Nienke Pieters (IVN)
Nicoline Beck, Anja Hagendoorn (Samenwerken met Resultaat)
Margo Meeuwissen, Harry van Dooren, Ethan Voerman
(Klimaatverbond Nederland)
Robin Biekart (Provincie Gelderland)

Inhoudsopgave

Fase 1 - Voorbereiding

- Stap 1**
Stel een gemeentelijke projectgroep samen
- Stap 2**
Selecteer de buurt of wijk
- Stap 3**
Vorm samen een duidelijk vertrekpunt
- Stap 4**
Vind je externe partners
- Stap 5**
De buurt in!

Fase 2 - Ontwerpen

- Stap 6**
Samen het groen ontwerpen

Fase 3 - Uitvoering

- Stap 7**
Voorbereiden van de plantdag
- Stap 8**
Plantdag

Fase 4 - Nazorg

- Stap 9**
Onderhoud en beheer met bewoners
- Stap 10**
Evaluatie en borging

Bijlagen

Bijlage 1
6 tips voor betekenisvolle participatie

Bijlage 2
Vragenlijst participatie bij vergroening en verbinding in wijk

Bijlage Stap 2
Steenbreek

Bijlage Stap 3
10 redenen om versteende buurten te vergroenen

Stappen van Plan tot plant

Fase 1 - Voorbereiding

STAP 1

Stel een gemeentelijke projectgroep samen

Een goede start is het halve werk en dat begint met een sterk team. Een gemeentelijke projectgroep met mensen uit zowel het **fysieke** als het **sociale** domein, vormt de basis voor een succesvolle vergroening die samen met bewoners en maatschappelijke organisaties tot stand komt. Door kennis over groenontwerp en -beheer te combineren met kennis over de mensen die in de wijk wonen ontstaat een plan dat niet alleen technisch klopt, maar ook echt past bij de leefomgeving. Bovendien wordt het zo makkelijker om bewoners te betrekken bij het ontwerp, de uitvoering én het onderhoud van het groen.

tips

Zorg voor draagvlak en enthousiasme

Enthousiasme, betrokkenheid en geloof in samenwerking binnen het projectteam, bij de wethouder, de interne opdrachtgever en het afdelingshoofd zijn belangrijk om meer groen in de gemeente te krijgen en met name in kwetsbare buurten.

Houd het team compact en duidelijk georganiseerd

Denk aan een projectleider, een uitvoerder, een beheerder, een adviseur uit het sociaal domein en een wijkcontactpersoon. Daarnaast is het fijn om (korte) lijntjes te hebben met beleidsadviseurs/themaverantwoordelijken, communicatie, financiën en juridische zaken.

tips

Kijk naar karakters én kwaliteiten

Een goed team bestaat uit mensen die enthousiast zijn over groen én zich kunnen verplaatsen in bewoners. Zorg voor een mix aan vaardigheden: luisteren, doen, organiseren, creativiteit, mensgerichtheid en administratie.

Zoek de verbinding met lopende projecten

Spelen er al andere initiatieven in de wijk, die raakvlak hebben met groen in de buurt? Nodig die collega's uit aan tafel. Zo benut je 'meekoppelkansen' en wordt één plus één ineens drie. (Meer hierover bij stap 2.)

Fase 1 Voorbereiding

Stel een gemeentelijke projectgroep samen

Projectgroep met:

- collega's uit het fysieke en sociale domein
- diverse karakters en kwaliteiten
- een projectleider, adviseurs uit fysieke en sociale domein, beheerder, wijkcontactpersoon

Zorg voor enthousiasme

Bekijk de volgende stappen

In **gemeente Neder-Betuwe** werd het sociaal domein al in een vroeg stadium betrokken bij het vergroeningsproject. Dit werd enorm gewaardeerd. Collega's gaven aan dat het niet alleen prettig was om vanaf het begin mee te denken, maar ook om elkaar intern beter te leren kennen. Dit zorgt ervoor dat het bij fysieke projecten nu normaal wordt om collega's van het sociale domein te betrekken.

Bovendien is het prettig als je vooraf de kaders kent, de beschikbare budgetten, de verdeling hiervan en welke collega's nog meer nodig zijn (bijvoorbeeld inhoudelijke experts).

STAP 2

Selecteer de buurt of wijk

Hittestress, wateroverlast en droogte doen zich vooral voor in wijken die versteend en kwetsbaar zijn. Juist dáár is vergroening extra welkom – en nodig.

Voordat je een buurt kiest, is het slim om informatie te verzamelen. Ga in gesprek met mensen die de omgeving goed kennen: welzijnswerkers, groenbeheerders, wijkagenten of bewonersorganisaties. Zij kunnen je vertellen welke wijken het meest versteend zijn, welke zorgen en wensen er leven bij bewoners en waar kansen liggen. De vragenlijst in bijlage 1 helpt je bij het ophalen van de juiste informatie.

Ook data kan richting geven. Gemeentelijke hittestresskaarten laten zien waar vergroening het meeste effect kan hebben op de leefbaarheid. Hulpmiddelen zoals de Klimaat-effect-atlas, maar ook inzichten uit de omgevingsvisie of een milieu-effectrapportage (MER) kunnen helpen bij een onderbouwde keuze.

Voor deze technische/GIS-analyse zijn uitgangspunten te gebruiken zoals:

1. Wijken die niet voldoen aan het [3-30-300 principe](#)
2. De verhouding grijs en groen in de wijk
3. Wijken met veel hittestress
4. Wijken met veel wateroverlast
5. Wijken met veel lage inkomens
6. Wijken met veel gezondheidsklachten
7. Wijken met snel opwarmende huizen
8. Wijken waar al andere projecten spelen

tips

Denk bij het kiezen van een wijk aan koppelkansen

Wordt er binnenkort aan het riool gewerkt? Is er een herinrichting van de straat gepland, of een verkeersaanpassing? Zijn er projecten vanuit het sociaal domein, of plannen van woningcorporaties of projectontwikkelaars die de openbare ruimte beïnvloeden?

Door projecten slim te bundelen, kun je efficiënter werken én bewoners ontlasten. Eén keer de straat open is wel zo prettig. Ook financieel is het bundelen vaak voordelig, en je maakt het bewoners makkelijk om betrokken te raken bij meerdere thema's tegelijk. Kijk ook of er provinciale of landelijke programma's lopen waarbij je kunt aanhaken. Dat biedt niet alleen inhoudelijke meerwaarde, maar kan ook extra financieringsbronnen openen.

Let op: kom bij stap 4 en 5, als je in gesprek gaat met partners en bewoners, nog eens terug op de keuze voor de wijk. Misschien komen daar nieuwe inzichten uit die je selectie kunnen versterken of bijstellen.

stap 2

Selecteer de buurt of wijk

Verbind ideeën van buurtbewoners, collega's die veel buiten werken, en inzichten uit kaarten om samen een buurt of wijk te kiezen

VOORBEELDEN UIT DE PRAKTIJK

In de **gemeente Montferland** ervaren ze dat het kiezen van een buurt om een zorgvuldige afweging vraagt. Op basis van een eerdere uitgebreide wijkconsultatie wilde de gemeente Montferland als vervolg, graag in gesprek met bewoners over de aanleg van nieuw groen.

De gemeente heeft diverse pogingen ondernomen om via algemene en persoonlijke, maar wel schriftelijke oproepen bewoners te betrekken, maar deze hadden een beperkt effect.

Er leek sprake van een zekere participatiemoetheid. Ook kreeg de gemeente van bewoners de tip om “gewoon maar aan de slag te gaan”. Dit heeft de gemeente doen twijfelen of ze soms maar gewoon dingen moeten gaan doen in plaats van met de buurt praten. Nu, een half jaar later, heeft de gemeente op basis van een evaluatie besloten dat toekomstige participatie rond vergroening breder moet worden ingestoken (combinaties met andere disciplines) en opnieuw persoonlijk via bijvoorbeeld huis-aan-huisgesprekken.

In **gemeente Neder-Betuwe** heeft de hovenier op verzoek van de bewoners een ontwerp gemaakt waarmee groen wordt ingezet om ongewenst verkeersgedrag (fout-parkeren) te ontmoedigen. Het ontwerp voorziet ook in regenwateropvang: niet in het riool, maar afvloeiend naar de nieuwe groenperkjes. Een mooi voorbeeld van een koppelkans: klimaatadaptatie en verkeersmaatregel in een.

Op zoek naar de participatiesleutel in Montferland

De gemeente Montferland wilde met de pilot 'Meer groen en verbinding in versteende wijken' een voorschot nemen op een veel grotere opknapbeurt die voor 's-Heerenberg Oost op stapel staat. Arnold Steenhuis, beleidsmedewerker Biodiversiteit en landschap, schetst een leertraject van vallen en opstaan.

'Nieuw kleinschalig groen leek het laaghangend fruit waarmee we de bewoners alvast een vooruitzicht konden bieden voor het complete revitalisatietraject dat wel een jaar of vijftien in beslag zal nemen.

Dat was misschien naïef. Animo voor vergroening bleek moeilijk te vinden en de feedback die we wel kregen was: "Zorg eerst maar eens dat het bestaande groen wordt opgeknapt." Geen onterecht verwijt, want ondanks de inzet van de eigen buitendienst is er, door bezuinigingen en personeelstekorten, een achterstand in het groenbeheer van de gemeente.

De gedroomde participatie verliep ook om andere redenen moeizaam. Ook hier moet eerst de hand in eigen boezem gestoken worden. De communicatie met de sociale partner die het contact met de bewoners zou verzorgen, verliep niet optimaal, waardoor de interactie met de buurt moeilijk van de grond kwam en we een tweede ronde moesten organiseren. Daarbij ervoeren we anderzijds ook duidelijk in de wijk een gevoel van: "Gemeente, ga maar gewoon aan de slag".

Met dat adagium hebben we het vervolg van het proces ingezet. Geen carte blanche, maar meer afgekaderde voorstellen waar bewoners op kunnen reageren. Daardoor hebben we begin dit jaar toch twee van de drie geplande groenzones beplant. De derde volgt later op een andere plek dan oorspronkelijk bedacht. Een op zich positief compromis na weerstand van één bewoner die claimde niet geïnformeerd te zijn.

Dat is ook een les. Nee-zeggers laten zich horen, maar wat de zwijgende meerderheid ervan vindt, is gissen. Vinden ze het een goed plan of laat het ze onverschillig? Een ding viel mij op: dat groen in de wijk bijdraagt aan de levenskwaliteit wordt door bewoners van 's-Heerenberg niet echt beleefd. De stad wordt omringd door bos en weiland. Voor de meeste inwoners is het binnen een halve kilometer wandelen bereikbaar. De wens is eerder meer versterking ten behoeve van parkeerplaatsen. Daar mogen zelfs die handvol monumentale bomen die in de weg staan bij het parkeren of voor bladval en schaduw in tuinen zorgen, voor wijken.

De gevolgen van hittestress in 's-Heerenberg Oost zijn alleen net zo groot zijn als in de stad. Bos of geen bos, op de stoep meet je in de zomer gewoon zestig graden. Tel daarbij op dat we in heel Montferland al jaren worstelen met serieuze verdroging, dan ligt de keuze voor klimaatbestendige vergroening voor de hand.

Dus we zetten door op de ingeslagen weg, waarbij we er ook voor zorgen dat slechts groen weer wordt opgefrist, want die les hebben we ons ter harte genomen: zorg eerst dat je de basis op orde hebt, dan kun je over nieuwe initiatieven praten.'

STAP 3

Vorm samen een duidelijk vertrekpunt

Voordat je bewoners betreft bij de plannen, is het belangrijk dat de projectgroep zelf een helder vertrekpunt formuleert. Ga met elkaar om tafel en verken wat jullie koers wordt. Denk vooral niet alles tot in de puntjes uit, laat juist ruimte voor ideeën van bewoners en andere betrokkenen.

1. Wat willen we bereiken?

Welke doelen móet dit project minimaal halen? Denk aan minder hittestress, betere waterinfiltratie of meer plekken ingericht voor ontmoeting in het groen. Bespreek op welke doelen de focus ligt en welke doelen 'extra' zijn. Denk ook na over wat je absoluut niet wilt bereiken. Welke resultaten streef je na – en wat is er nodig om daar te komen?

2. Welke kaders zijn er?

Zorg dat duidelijk is binnen welke randvoorwaarden je werkt. Denk aan veiligheidseisen, vergunningen, budget, capaciteit en planning. Het is belangrijk om deze kaders en de planning duidelijk te hebben voordat je bewoners betreft. Zo zijn bewoners vanaf het begin op de hoogte van wat wel en niet mogelijk is en waar er ruimte is om mee te denken.

3. Hoe zien we bewonersparticipatie?

Wat betekent participatie voor jullie team? En wat wil je ermee bereiken in dit project? Bespreek op welke onderdelen bewoners kunnen meedenken of meedoen en waar dat niet mogelijk is. Bedenk hoe je deze participatie tot stand wil brengen: op welke manier ga je met bewoners communiceren? Wil je bewoners ook betrekken bij het beheer? Wie schakel je eventueel in om bewoners te bereiken en ondersteunen?

4. Hoe gaan we om met weerstand?

Weerstand hoort erbij, het is vaak een teken van betrokkenheid. Bespreek van tevoren hoe jullie als team omgaan met kritische geluiden. Luister actief, probeer achterliggende zorgen te begrijpen en neem ze serieus. Bedenk of je deze signalen kunt verwerken in je aanpak, of hoe je ze intern terugkoppelt.

5. Hoe managen we de verwachtingen?

Wees helder over wat wel en niet kan. Beloof niets wat je niet kunt waarmaken. Eerlijke communicatie is de sleutel tot vertrouwen en voorkomt teleurstelling of frustratie later in het proces.

tips

Wat betekent groen voor jou?

Begin de eerste bijeenkomst van de projectgroep eens luchtig: wat betekent 'groen' voor jou persoonlijk? Zo leer je elkaar beter kennen en creëer je betrokkenheid.

Maak een leuk startdocument

Leg de uitkomsten van de oriënterende gesprekken vast in een presentatie document of zelfs een vlog. Leg daarin uit waarom je dit project start, hoe je samen wilt werken, wat je van anderen verwacht, wat zij van jou kunnen verwachten en welke stappen je samen wilt nemen om van plan tot plant te komen. Dit 'startdocument' helpt niet alleen je team op koers te blijven, maar vormt ook een mooi communicatiemiddel naar bewoners en samenwerkingspartners.

Houd er rekening mee dat weerstand over hele andere dingen kan gaan dan je project. Hierdoor kan een participatieproces langer duren. Zorg dat je die flexibiliteit al vooraf bij de planning inbouwt.

Let op: een nieuw groenproject is géén oplossing voor achterstallig onderhoud of verloedering. Als bewoners dagelijks ergernis ervaren over vervuiling of gebrekkig onderhoud en daar weinig actie van de gemeente op zien, dan kan nieuw groen juist verkeerd vallen.

Zie ook [10 redenen om versteende buurten te vergroenen](#).

Vorm samen een duidelijk vertrekpunt

Maak als project een helder globaal vertrekpunt.

Denk aan het beantwoorden van de volgende punten:

1. Doelen
2. Randvoorwaarden (bv. inhoudelijk, participatie, participatie-aanpak, omgaan met weerstand, veiligheid, vergunningen)
3. Capaciteit
4. Planning
5. Budget

STAP 4

Vind je externe partners

Om samen met bewoners succesvol te vergroenen, heb je ook betrokken partners nodig. Denk aan woningcorporaties, welzijnsorganisaties, wijkverenigingen of scholen. Deze maatschappelijke organisaties kennen de wijk, weten wat er speelt en –nog belangrijker– wie je moet hebben. Ze kunnen je in contact brengen met sleutelfiguren: mensen die de buurt kennen, enthousiast zijn over groen en anderen kunnen meekrijgen. Samen werk je aan een groenere buurt, een leefbare buitenruimte en een gevoel van verbondenheid onder buurtbewoners.

Werk samen aan een gedeeld plan

Voordat je 'de wijk in' gaat, is het handig om met je externe partners nog eens stil te staan bij de kaders en uitgangspunten die je in stap 3 hebt opgesteld. Zijn die duidelijk? Moeten ze ergens worden aangescherpt of juist versoepeld?

Maak daarna samen een plan van aanpak: hoe gaan jullie bewoners benaderen? Welke stappen willen jullie zetten, en in welke volgorde? En wie doet wat?

Maak heldere afspraken

Bespreek welke rol elke externe partij speelt in het vergroeningstraject én in het versterken van sociale verbinding. Wat kunnen en willen zij bijdragen? Zorg voor duidelijke afspraken over rolverdeling, betrokkenheid en verwachtingen.

tips

Wijs één aanspreekpunt aan

Binnen de projectgroep voor alle externe contacten. Zo weten partners en bewoners bij wie ze terecht kunnen met vragen, ideeën of zorgen. Een vast gezicht schept vertrouwen en zorgt voor korte lijntjes.

VOORBEELDEN UIT DE PRAKTIJK

In **gemeente Neder-Betuwe** werd de samenwerking met welzijnsorganisaties en IVN Natuureducatie als zeer waardevol ervaren. Ze brachten veel kennis en professionaliteit mee op het gebied van natuur en educatie, terwijl de welzijnsorganisaties goed wisten hoe ze bewoners konden bereiken en betrekken, dankzij hun sterke lokale betrokkenheid en inzicht in de wijk.

stap 4

Vind je externe partners

- Zoek de samenwerking met woningbouwcorporaties, welzijnsorganisaties, wijkverenigingen of scholen,
- Bespreek de samenwerking
- Maak heldere afspraken

STAP 5

De buurt in!

Nu begint het echte werk: het contact met de buurt! Dit is het moment waarop plannen gaan leven, gesprekken op gang komen en bewoners zich uitgenodigd voelen om mee te doen aan de vergroening van hun wijk.

Gelukkig sta je er niet alleen voor. Je eerder gevonden partners, zoals welzijnswerkers, woningcorporaties of actieve buurtorganisaties, weten wie je moet spreken, hoe je bewoners kunt benaderen en welke toon daarbij past.

Ga actief de wijk in

Om bewoners écht te bereiken en te betrekken, is persoonlijk contact het meest effectief. Je kunt langs de deuren gaan, een straatactie opzetten of aanwezig zijn bij een buurtmarkt, sportactiviteit of buurtbarbecue. Gebruik verbindende elementen zoals eten, muziek of kinderactiviteiten om mensen met verschillende achtergronden samen te brengen.

Onthoud: jij wil iets in gang zetten in de buurt, dus jij zet de eerste stap. Voor veel bewoners, zeker in kwetsbare wijken, is het een grote drempel om zelf naar de gemeente te stappen. Door actief op bewoners af te stappen, laat je zien: jullie mening telt.

Wees open en eerlijk

Verwachtingsmanagement is cruciaal om vertrouwen op te bouwen bij bewoners. Wees duidelijk waar de buurtbewoners invloed op hebben en waar er ruimte is voor buurtbewoners om met ideeën en plannen te komen. Wees helder over waar de grenzen liggen (zoals budget, technische eisen of veiligheid).

Bewoners begrijpen best dat niet alles kan, zolang je het maar eerlijk en op tijd uitlegt. Geef ook aan hoeveel tijd iets kost en waarom. Zo voorkom je teleurstelling en bouw je vertrouwen op. Gebruik in alle communicatie positieve, heldere en inclusieve taal. Laat merken dat je oprechte interesse hebt, luister goed, stel vragen en neem wat je hoort serieus.

tips

Chemie is goud

Samenwerking loopt vaak goed bij een goede chemie tussen sleutelfiguren: een bewoner die iedereen kent, een betrokken sociaal werker, of een bevoegde wethouder die zich als ambassadeur opstelt om burgerkracht te mobiliseren.

Gebruik de IVN-vragenlijst buurtparticipatie

Om snel inzicht te krijgen in de wijk, communicatiemiddelen te kiezen en je aanpak goed te laten aansluiten op bewoners in de wijk (zie [bijlage 1](#)).

Denk voorbij woorden

Niet iedereen is talig ingesteld. Zet bijvoorbeeld jongeren, kunstenaars of scholieren in om een kunstwerk te maken op de vergroeningslocatie. Een leuke niet-talige manier om interesse te wekken en mensen enthousiast te maken om mee te denken over vergroening.

Folders of nieuwsbrieven zijn niet genoeg

Deze zijn over het algemeen informeler, maar zetten niet over het algemeen niet aan tot actie – zeker niet in wijken met veel laaggeletterden of anderstaligen.

Geef het de tijd

Een goede participatieaanpak vraagt om geduld, aandacht en aanwezigheid. Maar dat betaalt zich dubbel en dwars terug in een mooier resultaat én meer betrokkenheid.

De buurt in!

- Stap samen met sleutelfiguren de buurt in
- Spreek mensen persoonlijk aan
- Wees open en eerlijk

6 tips voor betekenisvolle participatie

1. Ga de wijk in en zoek mensen actief op om draagkracht en inzet te vergroten. Mensen persoonlijk uitnodigen vergroot de kans op betrokkenheid.
2. Kies voor visuele (niet-talige) en niet-digitale communicatievormen om ook laaggeletterden en digibeten te bereiken.
3. Geef ruimte voor individuele invulling van deelname. Een open, ontspannen en positieve sfeer draagt daaraan bij.
4. Creëer een veilige omgeving waarin deelnemers zich geaccepteerd voelen. Het erkennen van overeenkomsten en verschillen tussen deelnemers zorgt dat mensen zich welkom voelen en van elkaar willen leren.
5. Samenwerken en samen dingen doen, zorgt voor sociaal contact en verbinding. Gezamenlijke koffie- en theepauzes tussen de werkzaamheden zijn zeer waardevol.
6. Vier de successen. Breng de dingen die bereikt worden in beeld en onder de aandacht bij de gemeente, bij de buurt, bij fondsen en donateurs. Laat je impact en meerwaarde zien. Dat helpt om de energie vast te houden en geeft vaak ook weer nieuwe ideeën.

VOORBEELDEN UIT DE PRAKTIJK

In **gemeente Neder-Betuwe** bleek een straat en huis-aan-huis actie van het wijknetwerk (uitgenodigd door welzijnswerk) succesvol. De interactie met buurtbewoners op basis van een vragenlijst leverde een duidelijk beeld op van de gewenste vergroening en de daarvoor geschikte locaties. De bewoners kregen bloembollen als dank. In de gemeente Montferland hadden ze gekozen voor informatie in het huis-aan-huis blad en een flyer in de bus. Achteraf kwam uit de evaluatie dat dit mogelijk een van de factoren was waarom het project moeizaam liep.

Gemeente Montferland heeft ondervonden dat vertrouwen een essentiële randvoorwaarde is. De gemeente was een project gestart om nieuw groen in de wijk aan te brengen, terwijl er een ontzettende achterstand is op het beheer van oud groen. Daarmee hadden ze een moeilijk uitgangspunt en verhaal gekozen, ze begonnen zonder vertrouwen. Bewoners gaven aan dat ze geen reden zagen om erop te vertrouwen dat het nieuwe groen ook goed onderhouden zou gaan worden.

De gemeente heeft ondervonden dat vertrouwen winnen, tijd vergt, en vraagt om consistente boodschappen en consequent handelen. Dat het uitvoeren van een project pas zonder problemen kan starten als dit vertrouwen er is.

Goede chemie tussen sleutelfiguren is een belangrijke succesfactor. Dit kan gaan om een betrokken buurtbewoner die veel mensen in de wijk kent, een sociaal werker die wijkinitiatieven ondersteunt, of een bevlogen wethouder die als ambassadeur optreedt om burgerkracht te mobiliseren.

Dromen van groen in Neder-Betuwe

Neder-Betuwe was een van de vijf gemeenten die meedeed in de onderzoekspilot 'Meer groen en verbinding in versteende wijken'. Omgevingsmanager Diewertje Dijkman blikt terug na de feestelijke plantdag met schoolkinderen en bewoners in Opheusden.

'In onze gemeente was aan enthousiasme geen gebrek om mee te doen aan een groenpilot. Na vier maanden buffelen overheerst tevredenheid, hebben we allemaal een hoop nieuwe energie gekregen en zijn er binnen en buiten de gemeentelijke organisatie barrières geslecht en bruggen geslagen.

Dat wil niet zeggen dat het allemaal van een leien dakje ging. We hebben ons wellicht een beetje verkeken op de tijd die in een goede organisatie gaat zitten en natuurlijk is zo'n pilot een leerproces waarin niet alles even efficiënt gaat.

Gelukkig hoefden we dankzij de ervaring en bijstand van IVN het wiel niet zelf uit te vinden, maar elke situatie heeft zijn eigen uitdagingen. Zo waren wij met de bewoners van een straat enthousiast over het verbreden van de stoep met groenstroken aan de straatzijde die de weg ook optisch zouden versmallen. De gedachte was dat je daarmee hardrijders van het gas af kunt krijgen. Los van het feit dat de uitvoering een stuk begroter zou worden dan gedacht, stootten we op fysieke grenzen: op de plaats waar bomen waren bedacht, zaten kabels en leidingen de groene droom in de weg.

Het enthousiasme onder de bewoners is me alleszins meegevallen. Al in de voorrondes hebben we veel leuke gesprekken en ideeën opgedaan. Op de eerste buurtbijeenkomst leek de opkomst aanvankelijk laag – maar de wijsafari met de ontwerper creëerde een enorm zwaankleef-aan-effect. Dat kan ik iedereen aanraden. Wat nog niet is gelukt, is het opzetten van een green-team van bewoners dat het onderhoud op zich wil nemen. Daar hadden we in de begroting gelukkig al rekening mee gehouden.

Achteraf kun je zeggen dat de vier maanden tussen start en finish aan de korte kant is, waardoor niet alles optimaal is uitgevoerd. Daar staat tegenover dat we met zijn allen trots zijn dat we het voor elkaar hebben gekregen. Het is zeker voor de ambtelijke organisatie uniek om zo snel iets van de grond te krijgen. Voeten in de klei, het contact met burgers... het gaf allemaal positieve energie.

Ook tussen de gemeentelijke afdelingen zijn luiken opengegaan. De samenwerking tussen het fysieke en sociale domein vergroot de slagkracht enorm. Ook financieel. Dat smaakt echt naar meer. Al doemen daar, gezien de aangekondigde bezuinigen, ook meteen wat donkere wolken op.

Er zijn ook partnerschappen met maatschappelijke organisaties ontstaan. De woningbouwcorporatie heeft zich al gemeld om bij een vervolgproject betrokken te worden.

'Van alle samenwerkingsverzoeken die bij ons op tafel belanden, was deelname in een groenproject wel een van de originelere, waarbij de eerste vraag is: past dit bij ons? Inmiddels durf ik te zeggen dat het ons past. De huis-aan-huis-actie was nuttig en informatief. Ik werk nog niet zo lang in Opheusden en heb op deze manier de wijken echt beter leren kennen. Het resultaat stemt ook tot tevredenheid en de plantdag was een geslaagd evenement.'

Abel Janssen, Welzijn Rivierstroom (Buren, Rhenen en Neder-Betuwe)

Fase 2 - Ontwerpen

STAP 6

Samen het groen ontwerpen

Na alle voorbereidende stappen is het tijd voor misschien wel de leukste fase: het samen ontwerpen van het nieuwe groen in de buurt!

Samen aan de slag

Organiseer een of meerdere ontwerpessies voor bewoners die willen meedenken. Betrek bij deze sessies een landschapsontwerper of groenexpert die helpt de ideeën te vertalen naar een haalbaar en biodivers ontwerp.

Extra leuk en waardevol: ga samen op wijk safari! Loop met bewoners door het gebied dat vergroend gaat worden. Ter plekke ontstaan vaak de beste ideeën en herinneringen, en het zorgt meteen voor zichtbaarheid in de buurt. Grote kans dat anderen zich spontaan aansluiten of een praatje maken.

Maak het visueel en tastbaar

Niet iedereen vindt het makkelijk om te verwoorden hoe ze de buurt voor zich zien. Gebruik daarom visuele en laagdrempelige hulpmiddelen:

- Een grote plattegrond waarop bewoners kunnen tekenen of post-its kunnen plakken.
- Een sfeerbord met foto's en voorbeelden uit andere wijken: van boomspiegels tot geveltuintjes, van natuurlijke speelplekken tot buurtmoestuinen. Dit kan helpen ter inspiratie en interactie losmaken.

Blijf communiceren en waarderen

Koppel het voorlopige ontwerp altijd terug naar de bewoners: laat zien wat er met hun input is gebeurd. Vraag om aanvullingen en geef ook nieuwe mensen de kans om alsnog aan te haken. Je kunt ze vervolgens ook uitnodigen voor de volgende stap: meehelpen tijdens de plantdag.

Let op: merk je weerstand bij enkele buurtbewoners? Ga dan persoonlijk in gesprek. Niet in een volle zaal, maar één op één. Vaak zit er achter de weerstand een klein, oplosbaar probleem. Door goed te luisteren en door te vragen, kun je veel zorgen wegnemen.

tips

Help bewoners hun wensen te verwoorden

Veel bewoners weten goed wat ze niet willen, maar vinden het lastiger om onder woorden te brengen wat ze wél zouden willen. Help hen op weg door te vragen hoe ze het groen willen gebruiken en beleven. Willen ze er tot rust komen? Buren ontmoeten? Of moeten kinderen er kunnen spelen en bewegen?

Vraag goed door en benoem de positieve kanten van hun suggesties. En belangrijk: waardeer alle inbreng – ook als het idee niet uitvoerbaar blijkt. Leg dan op een duidelijke en respectvolle manier uit waarom het niet mogelijk is. Dit laat zien dat je hun idee serieus hebt genomen en voorkomt frustratie of wantrouwen.

Zorg voor diversiteit in inbreng

Jonge ouders hebben vaak andere wensen dan ouderen, jongeren of mensen met een fysieke beperking. Terwijl de één behoefte heeft aan veilige speelplekken, zoekt de ander juist een fijne zitplek of goede toegankelijkheid. Probeer dus met zo veel mogelijk verschillende groepen in gesprek te gaan. Bedenk manieren om in contact te komen met bewoners die niet bij de ontwerpessie aanwezig waren.

Kies beplanting die bij de wijk past

Zorg dat het ontwerp én de beplanting aansluiten bij de wensen van bewoners, de doelen van het project en de praktische omstandigheden. Kies bij voorkeur voor klimaatadaptieve en inheemse soorten die bijdragen aan biodiversiteit en die passen binnen het beschikbare onderhoud. Leg bewoners uit waarom je het liefst gebruik maakt van planten die passen bij de grondsoort en voor een groot deel inheems zijn.

Fase 2 Ontwerpen

stap 6

Samen het groen ontwerpen

Samen met de buurt en een landschapsontwerper aan de slag om een ontwerp te maken, passend bij de buurt en biodivers

Bekijk de volgende
stappen

tips

Zet enthousiasme om in actie

Enthousiaste bewoners zijn goud waard! Willen bewoners graag zelf met een mooi idee aan de slag gaan? Moedig ze aan en ondersteun hun ideeën.

Maak meedoen makkelijk

Niet iedereen kan of wil naar een ontwerpssessie komen. Maar eigenlijk wil je iedereen de kans geven om aan te haken. Zorg dus dat bewoners ook op andere manieren hun ideeën kunnen delen. Enkele inspirerende voorbeelden:

- Werk samen met scholen of een BSO en betrek kinderen en ouders via creatieve opdrachten.
- Zet een brievenbus in de wijk waar mensen hun wensen of zorgen op een briefje kunnen inleveren.
- Hang het voorlopige ontwerp op in de bibliotheek, supermarkt of het wijkcentrum, met ruimte voor reacties.
- Plaats een informatiebord of spandoek met een QR-code op de locatie zelf, zodat voorbijgangers ook kunnen aanhaken.

Leg alvast de link naar de uitvoering

Tijdens de ontwerpfase kun je bewoners alvast warm maken voor de volgende stap: het aanleggen van het groen. Vraag alvast wie er mee wil helpen, bijvoorbeeld bij een plantdag of met het onderhoud.

VOORBEELDEN IN DE PRAKTIJK

Een bewoner in **gemeente Neder-Betuwe** wilde graag een bijenhotel in elkaar timmeren. De gemeente heeft gezorgd voor hout en er is een mooie plek vrij gehouden om het bijenhotel neer te zetten.

Gemeente Neder-Betuwe zorgde ervoor dat er tijdens het inloophmoment soep en broodjes klaarstonden. Dit zorgde ervoor dat mensen langer rond bleven hangen en het voor bewoners ook een moment werd om elkaar te ontmoeten en in gesprek te gaan over de buurt.

Naast de bewoners en het projectteam nodigde **gemeente Neder-Betuwe** ook de ontwerper uit. De interactie tussen de ontwerper en bewoners leverde beide partijen een beter beeld op van de wensen, mogelijkheden en zorgen.

In **gemeente Montferland** wilden we aansluiten bij een bestaand soepuurtje, uiteindelijk werd het een extra Groen soepuurtje, maar dan mis je alsnog de mensen die normaal naar het reguliere soepuurtje komen. In Montferland wilden we buurtverbinders inzetten, maar door miscommunicatie zijn deze nooit goed ingezet om hun buurtbewoners te bevragen, wel hebben enkele meegedacht over het ontwerp en hadden erg waardevolle input.

In **Rotterdam-Zuid** (geen deelnemer aan deze pilot) hadden gemeente, waterschap en een woningbouwcorporatie een pilot om binnenpleinen van sociale huurappartementen groen/blauw in te richten. Dit deden ze bewust participatief. Ze organiseerden schetsmiddagen buiten met spelletjes voor de kinderen. Het doel van de woningbouwcoöperatie was om hierdoor meer contact te krijgen met de bewoners van hun huizen, om hiermee zorg te dragen voor een goed welzijn van deze bewoners. De woningbouwcorporatie voelt dit als een sociale plicht, maar heeft ook ervaring opgedaan dat wanneer bewoners zich beter voelen dit ook leidt tot een beter onderhoud van de woning.

Fase 3 - Uitvoering

STAP 7

Voorbereiden van de plantdag

De plantdag is een mijlpaal: het moment waarop plannen werkelijkheid worden. Maar een succesvolle plantdag vraagt om een zorgvuldige voorbereiding.

Belangrijke aandachtspunten om te regelen:

- Bestellen van plantgoed en materialen (scheppen, kruiwagens, handschoenen, enz.);
- Een duidelijke planning van het programma en taken;
- Voldoende begeleiders op de dag zelf die bewoners op locatie kunnen ondersteunen;
- Een draaiboek waarin alle onderdelen overzichtelijk zijn uitgewerkt;
- Afstemming met betrokken partijen, zoals aannemers, de gemeentelijke buitendienst, bewoners en maatschappelijke organisaties.

Daarnaast is het belangrijk om alvast te bedenken hoe er over de plantdag gecommuniceerd gaat worden. Nodig eventueel pers alvast uit om de dag vast te leggen en onder de aandacht te brengen.

Het plantklaar maken van de locatie is ook onderdeel van de voorbereiding. Als gemeente kun je dit samen met de buurt doen, of door de buitendienst of een aannemer laten doen. Kijk samen met bewoners en externe partners wat het meest passend is.

tips

Informeer de buurt over het plantklaar maken

Informeer de buurt goed over het moment en de manier waarop de gemeente het gebied plantklaar maakt. Nodig mensen op dit moment ook nogmaals actief uit om mee te doen aan de plantdag.

Maak van plantklaar maken een gezamenlijk moment

Soms is het plantklaar maken van de locatie (bijvoorbeeld het wippen van tegels) geschikt als onderdeel van de plantdag zelf. Dan is het belangrijk dat je vooraf al zaken regelt zoals het aanleveren van goede grond en het afvoeren van zand en tegels. Het wippen van de tegels én het planten gebeurt dan samen met de bewoners op de dag zelf. Dit maakt het tot een echt gezamenlijke en feestelijke activiteit.

Maak gebruik van ieders talent en netwerk

Laat bij het organiseren van de plantdag iedereen doen waar die goed in is. Benut het talent en netwerk van bewoners en partners. Kun je goed bakken? Neem een taart mee. Houd je van foto's maken? Maak een mooie rapportage voor de wijkkrant. Sleutelfiguren uit de buurt en het jongeren- of welzijnswerk kunnen helpen met het benaderen van buurtbewoners. De projectleider fysieke projecten en de beheerder regelen het plantgoed en de materialen. Samen maak je de planning en groepssamenstelling, etc..

Fase 3 Uitvoering

stap 7

Voorbereiden van de plantdag

Het voorbereiden van de plantdag:

- Plantgoed en materialen bestellen
- Planning
- Draaiboek
- Afstemmen met organisaties
- Communicatie
- Plantklaar maken van het gebied

Bekijk de volgende
stappen

STAP 8

Plantdag

Yes, het is zover! Na een flinke voorbereidingstijd en mooie plannen op papier gaat het nu écht gebeuren. De buurt komt in actie en het groen krijgt vorm. Je hebt vooraf zoveel mogelijk bewoners uitgenodigd, zo voelt het groen straks echt van de buurt.

Maak er een gezellige en feestelijke dag van, met muziek, iets te drinken en wat lekkers. Een ontspannen sfeer is goud waard. Ook bewoners die niet kunnen of willen planten zijn van harte welkom. Er is altijd wel iets te doen: helpen met koffie en thee, muziek verzorgen of simpelweg gezellig aanwezig zijn. Start met een korte opening en geef duidelijke instructies over wat er gaat gebeuren. Zorg voor voldoende begeleiding per groep of locatie.

De plantdag is misschien wel het beste moment om enthousiaste vrijwilligers te werven voor een groenteam. Dit team beheert het nieuwe groen in de toekomst. Zo blijft de betrokkenheid bestaan en groeit het eigenaarschap onder bewoners.

tips

Denk na over groepssamenstelling en begeleiding

Sommige bomen en planten vragen om een zorgvuldiger plantproces dan andere. Richt daar de begeleiding en groepen op in. Denk vooraf als gemeente, samen met de meest betrokken bewoners of partners, goed na over de samenstelling van de groepen.

Houd rekening met spontane aanloop

Mensen kunnen op de dag zelf spontaan besluiten mee te doen. Zorg voor wat extra materialen, zodat iedereen kan aansluiten. Onverwachte deelname is vaak een mooie kans om nieuwe contacten te leggen.

Vier het resultaat

Sluit de dag af met een gevoel van voldoening. Liever één ding goed dan vijf half. Vier samen wat wél gelukt is, in plaats van te balen van wat niet af is.

VOORBEELDEN UIT DE PRAKTIJK

Gemeente Neder-Betuwe plantte samen met groep 8 van lokale basisschool groen aan.

stap 8

Plantdag

Samen planten en er een gezellige dag van maken

Fase 4 – Nazorg

STAP 9

Onderhoud en beheer met bewoners

Het nieuwe groen staat er! Dit vraagt de eerste tijd aandacht en vervolgens onderhoud. De mate van aandacht en onderhoud is afhankelijk van de plantperiode en het soort beplanting.

Samenwerken met het groenteam

Hebben bewoners interesse getoond om mee te helpen in een groenteam? Breng ze dan bij elkaar om te bespreken wat er mogelijk is. Laat als gemeente het initiatief bij de bewoners: zij weten zelf het beste hoeveel tijd en inzet ze kunnen leveren. Wil iemand een paar keer per jaar meedoen of juist elke maand? Moet het dichtbij huis zijn of willen ze wel een stukje fietsen? Bespreek het samen.

Wees als gemeente vanaf het begin helder over wat het groenteam kan doen, wat de gemeente zelf oppakt en wie waar verantwoordelijk voor is. Denk ook aan een beheerkalender of een samenwerkingsovereenkomst om alles duidelijk vast te leggen. Denk ook na over praktische zaken. Bij wie kan het groenteam terecht met vragen? Wie regelt welke materialen? Is er een plek om materialen op te slaan? Wie pakt klachten op?

Plan elk jaar een contactmoment met het groenteam. Laat zien dat hun inzet gewaardeerd wordt, kijk hoe het gaat en bespreek waar het beter kan. Misschien willen bewoners méér groen, extra hulp, of hebben ze nieuwe plannen. Dit is hét moment om ideeën te verzamelen.

Wat als het groenteam (even) wegvalt? Geen zorgen. Bedenk vooraf hoe het onderhoud dan opgepakt wordt. Flexibiliteit is belangrijk. Ook tijdelijke initiatieven hebben waarde — ze zorgen voor groen én verbinding in de buurt.

Onderhoud door een groenteam kan een goede aanjager zijn om ook op andere locaties te vergroenen of buurtactiviteiten te organiseren.

tips

Een rustige start is normaal

Wees niet teleurgesteld als de aanmeldingen voor het groenteam in het begin beperkt zijn. Dat betekent niet dat er geen interesse is. Mensen willen vaak eerst zien wat het inhoudt voordat ze meedoen. Laat het initiatief groeien!

Ondersteuning is cruciaal

Zeker in de opstartfase is begeleiding belangrijk. Een opbouwwerker of welzijnsorganisatie kan het groenteam ondersteunen en het contact met de gemeente soepel laten verlopen. Zoek ook de samenwerking op met IVN-afdelingen of andere clubs die veel natuurstudie hebben.

Blijf communiceren

De communicatie stopt niet na de plantdag. Verandert er iets aan de inrichting van het groene gebied? Betrek het groenteam! Door transparant te zijn over beslissingen en ruimte te geven voor input, voorkom je frustratie en houd je het enthousiasme levend.

VOORBEELDEN UIT DE PRAKTIJK

In de **gemeente Montferland** is een enthousiast groenteam ontstaan. Deze groeit langzaam uit. Naast het onderhoud van het aangelegde groen gaat het groenteam bij het wijkcentrum binnenkort ook aan de gang met een kleine moestuin. De groenten en kruiden die hieruit komen worden vervolgens gebruikt tijdens het soepuurtje. Zo draagt het nieuwe groen bij aan ontmoeting op verschillende vlakken.

Fase 4 Nazorg

stap 9

Onderhoud en beheer met bewoners

- Opzetten groenteam
- Samen afspraken maken
- Samen beheren en onderhouden

Bekijk de volgende
stappen

STAP 10

Evaluatie en borging

Na alle stappen en het harde werk is het tijd om even stil te staan. Wat hebben we samen bereikt? Een paar weken of maanden na de uitvoering is hét moment voor een gezamenlijke evaluatie met alle betrokken interne én externe partners. Kijk samen terug op de integrale samenwerking, het ontwerp- en het uitvoeringsproces: wat ging goed, wat was lastig en wat kan er meegenomen worden voor de toekomst?

Deel de geleerde lessen van het project met je collega's. Geef betrokkenen van het eerste uur eventueel een mentorrol in nieuwe projecten. Zo bouw je samen kennis én enthousiasme op.

Integraal werken: van toevallig naar vanzelfsprekend

Structureel samenwerken tussen verschillende domeinen is in veel gemeenten nog niet vanzelfsprekend. Maar: dat kan groeien! Begin klein, leer elkaar kennen en bouw verder op gezamenlijke successen. Zeker ook de verbinding tussen sociaal en fysiek domein vraagt aandacht. Het management en de gemeentesecretaris spelen hierin een sleutelrol door samenwerking te stimuleren en mogelijk te maken. Zo stap je langzaam over van toevalstreffers naar een situatie waarin je structureel binnen de gemeente, maar ook met externe partners en inwoners samenwerkt.

Echt integraal werken vraagt om collega's die over de grenzen van hun eigen dossier heen durven kijken en willen samenwerken. Niet eerder gedaan? Gewoon proberen! Door te doen, leer je het meest.

Probeer daarnaast het proces in te bedden in bijvoorbeeld een gemeentebreed vergroeningsprogramma of projecten vanuit welzijnswerk, zodat de tijdsinspanning meer passend wordt.

tips

Haak aan bij grotere projecten

Fysieke en civiele projecten zoals wegreconstructies en rioolvervanging hebben vaak een vaste planning. Kleine groenprojecten kunnen daar makkelijk in meeliften. Zo wordt vergroening onderdeel van de bestaande werkprocessen!

VOORBEELDEN UIT DE PRAKTIJK

Gemeente Neder-Betuwe zoekt nog naar een permanente vorm van participatie met bewoners die aan de ene kant ruimte geeft aan bewoners, maar aan de andere kant ook past binnen beschikbare tijd en capaciteit. Ze beginnen nu klein, waardoor collega's intern elkaar steeds beter weten te vinden en succesverhalen delen. Daarna willen ze langzaam uitbreiden.

Gemeente Neder-Betuwe signaleert dat de fysieke leefomgeving vaak per gebied of locatie wordt aangepakt, terwijl het sociaal domein gemeentebreed werkt. Hun tip is om deze twee beter te verbinden door startactiviteiten vanuit het welzijnswerk te koppelen aan de start van fysieke projecten.

stap 10

Evaluatie en borging

- Evaluatie met buurt
- Binnen gemeente van toevallig naar vanzelfsprekend samenwerken

BIJLAGE 1

6 tips voor betekenisvolle participatie

- Ga de wijk in en zoek mensen actief op om draagkracht en inzet te vergroten. Mensen persoonlijk uitnodigen vergroot de kans op betrokkenheid.
- Kies voor visuele (niet-talige) en niet-digitale communicatievormen om ook laaggeletterden en digibeten te bereiken.
- Geef ruimte voor individuele invulling van deelname. Een open, ontspannen en positieve sfeer draagt daaraan bij.
- Creëer een veilige omgeving waarin deelnemers zich geaccepteerd voelen. Het erkennen van overeenkomsten en verschillen tussen deelnemers zorgt dat mensen zich welkom voelen en van elkaar willen leren.
- Samenwerken en samen dingen doen, zorgt voor sociaal contact en verbinding. Gezamenlijke koffie- en theepauzes tussen de werkzaamheden zijn zeer waardevol.
- Vier de successen. Breng de dingen die bereikt worden in beeld en onder de aandacht bij de gemeente, bij de buurt, bij fondsen en donateurs. Laat je impact en meerwaarde zien. Dat helpt om de energie vast te houden en geeft vaak ook weer nieuwe ideeën.

BIJLAGE 2

Vragenlijst participatie bij vergroening en verbinding in wijk

Deze vragenlijst is bedoeld voor wijkraden, woningcorporaties, welzijnsorganisaties en andere stakeholders die mee willen brainstormen hoe we zoveel mogelijk bewoners kunnen betrekken bij het vergroenen van de wijk.

Wie zijn sleutelfiguren in de wijk?

Zijn er (onder de sleutelfiguren) bewoners met een bijzondere passie voor groen?

Zijn er buurtambassadeurs?

Hoe actief zijn bewoners met buurtinitiatieven?

Hoe is de sfeer in de wijk?

Hoe is de (culturele) samenstelling van de wijk?

Welke talen worden gesproken?

Is er sprake van laaggeletterdheid?

Welke communicatiemiddelen zijn het meest succesvol om bewoners te bereiken en activeren (nieuwsbrief, aanbellen enzovoorts)?

Wat zijn jullie ervaringen met huis-aan-huis-acties?

Zijn er nog andere manieren om de buurtbewoners te betrekken?

Kunnen we aanhaken bij zaken die in de wijk spelen?

Zijn er wijkevenementen waarbij we kunnen aanhaken en buurtbewoners kunnen bereiken?

Met welke weerstand(en) kunnen/moeten we rekening houden?

Hoe kunnen we zoveel mogelijk mensen bij het vergroenen betrekken?

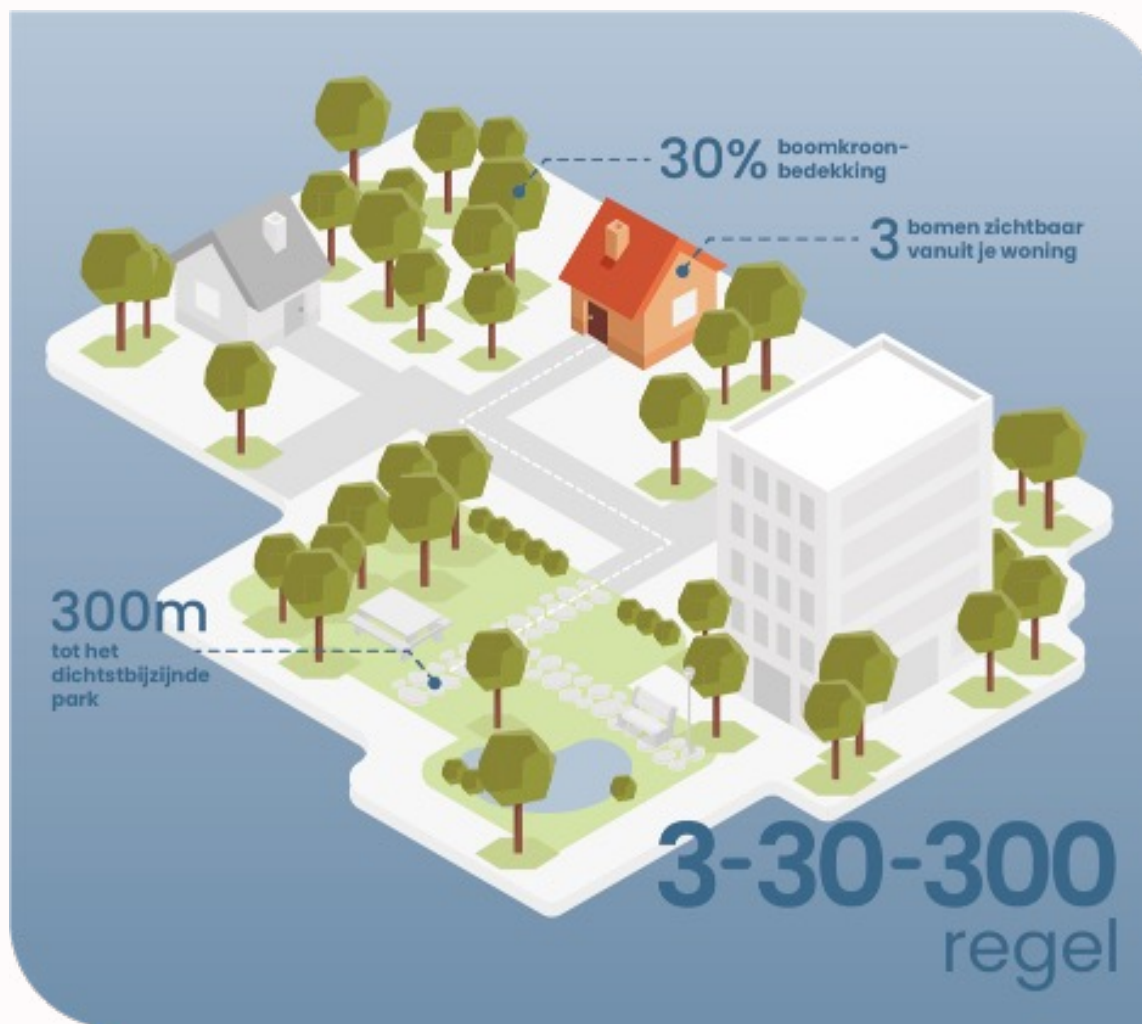
Zijn er nu al buurtbewoners van wie je weet dat zij enthousiast worden van vergroening?

BIJLAGE STAP 2

Steenbreek

Wanneer is een wijk versteend? Daar zijn verschillende toetsstenen voor:

- De Rijks Nota Ruimte uit 2004 schrijft 75 m² groen per woning voor.
- De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) adviseert voor elke buurt tenminste één hectare aaneengesloten groen.
- Nature Based Solutions hanteert de [3-30-300-groenregel](#) (zie illustratie). Dit houdt in dat je vanuit iedere woning zicht moet hebben op tenminste 3 bomen, 30 procent van ieder gebouw in de schaduw van boomkroonbedekking valt en binnen 300 meter van iedere woning een groen recreatieplekje is.

BIJLAGE STAP 3

10 redenen om versteende buurten te vergroenen

1. Gelukkigere bewoners

Groen is goed voor ons. Mensen voelen zich gelukkiger met groen om zich heen. In groene buurten hebben mensen minder stress, angststoornissen en depressies.

2. Gezondere bewoners

Een groene buitenruimte nodigt uit tot bewegen en buitenspelen. In een groene woonomgeving komen minder migraine, astma en obesitas voor en is het ziekteverzuim lager. Onder meer omdat bomen CO₂ en luchtverontreiniging vasthouden.

3. Productievere mensen

Mensen die beter in hun vel zitten en minder last van stress hebben, zijn niet alleen gezonder, maar ook productiever. Ze kunnen zich beter concentreren. Dit draagt bij aan de maatschappelijke inzet van bewoners.

4. Grotere sociale cohesie

Buurtgroen, zoals parkjes, plantsoenen, buurt- en volkstuinen hebben een positieve invloed op de sociale cohesie. Aangename groenzones zijn uitnodigende ontmoetingsplaatsen. Bewoners voelen zich meer verbonden en minder eenzaam.

5. Veiligere buurt (Groene)

ontmoetingsplekken zorgen voor meer onderling contact en meer informele sociale controle. Daardoor vermindert de kans op verloedering, overlast en criminaliteit.

6. Nettere buurt

Als buurtbewoners zelf mee mogen denken en bijdragen aan de vergroening zijn ze meer geneigd hun woonomgeving te koesteren, te verzorgen en netjes te houden.

7. Minder wateroverlast

In tegenstelling tot versteende wijken hebben groenere buurten minder vaak te maken met de gevolgen van wateroverlast, omdat regenwater makkelijk door de bodem en planten wordt opgenomen.

8. Minder hittestress

Een groene buurt geeft meer verkoeling in de zomer. Baksteen en asfalt nemen veel warmte op en houden die ook lang vast. Bomen, struiken en ander groen verdampen water, waardoor de temperatuur in de omgeving daalt. Bomen zorgen voor schaduw waardoor de gevoelstemperatuur daalt.

9. Meer biodiversiteit

In een buurt met gevarieerd inheems groen en waterpartijen, neemt de biodiversiteit toe. Zowel flora als fauna gedijen beter. Ook groene daken en groene gevels dragen bij aan de natuurwaarde voor plant en dier.

10. Hogere waarde vastgoed

De huizenprijzen in een groene wijk liggen hoger dan die van vergelijkbare huizen in een wijk zonder groen.

Van plan *tot plant*

Een praktische handreiking

